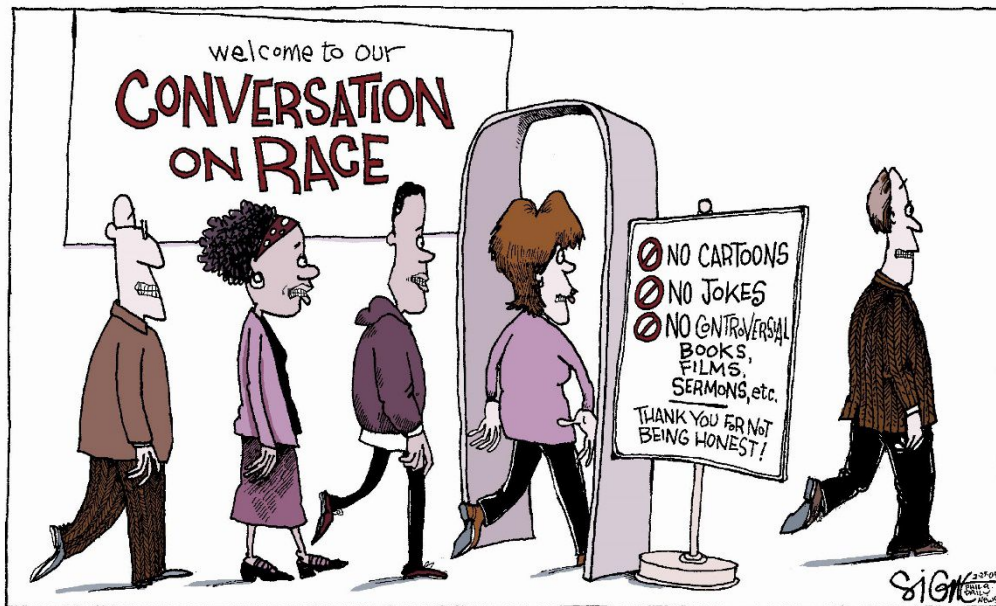


Varen svenske?



Utdrag ur ett mail:

Jag läser för det mesta din blogg med stor behållning. Jag tycker dina inlägg ger mervärde, en förståelse för samtiden. Ibland kanske jag tycker lite annorlunda, ibland vill jag addera saker till dina för det mesta briljanta analyser. Så tycker jag även om Julia Caesar. Hon skriver för det mesta rakt på sak, utan krusiduller, och väldigt verklighetsnära. Men nu har jag kommit på kant med en av hennes senaste krönikor om vad som menas med svenskhet. På sin blogg skriver hon:

<https://juliacaesar.blog/2018/08/25/kan-vem-som-helst-bli-svensk/>

Och vem är egentligen svensk? För mig är det fullkomligt självklart att man är svensk om man är född i Sverige av två etniskt svenska föräldrar. Men kan man inte bli svensk – en förvärvad svenskhet?

Man kan bli svensk medborgare, men det är något helt annat. Här gör media allt för att blanda bort korten. Etnisk och kulturell identitet är ingenting som man byter som man byter skjorta när man flyttar till ett annat land.

Vi formas tidigt i en identitet och tillhörighet som blir djupt rotad inom de flesta människor. Man kan känna sig svensk och vara hur välanpassad som helst, men om man är född i ett annat land eller har fötts i Sverige av invandrade föräldrar är man inte svensk.

Jag är, som jag skriver i en kommentar till hennes krönika, en i Sverige född person, avlad av svenska föräldrar. Jag har bott här i hela mitt snart 60-åriga liv. Jag har alltid ansett mig som svensk med svenska värderingar. Jag pratar endast svenska (som är mitt modersmål). Men min far kom från Åland som idag tillhör Finland (men egentligen är svenskt med svenskt

språk och svensk kultur). Min mammas mor kom från Norge och tillbaks till 1600-talet var hennes förfäder från Vallonien.

Jag har gjort värnplikt i Sverige hos Kungliga Livgardets dragoner och jobbar för närvarande i en säkerhetsklassad tjänst vid en svensk myndighet, där kraven bl.a. är att ha svenskt medborgarskap och att vara ren i brottsbelastningsregistret. Jag har i högsta grad Sverige och den svenska nationen som mitt fosterland. Jag hyllar och är stolt över den svenska nationalsången och den svenska fanan. Jag har inget annat land som jag kan kalla fosterland. Jag tycker det är djupt deprimerande och sorgligt om jag inte får anses vara svensk. Jag kan ärligt talat inte vara något annat. Inte finsk, inte norsk, inte vallon.

Men nu förs det fram i vissa kretsar (Alternativ för Sverige t.ex.) att det är etnisk svenskhet som är det viktiga. Om man inte har svenska förfäder sedan generationer tillbaka, kan man inte anses vara etnisk svensk (och tydligen inte heller kunna göra anspråk på att kalla sig svensk). Vad säger antropologin om detta? Vad anser du om detta?

Jag svarade:

När det gäller etnicitet, så är det inte skarpa gränser. Det finns alltid människor som i formell mening inte riktigt passar in och du är ett gott exempel. Ett slags svar är att den som känner sig som svensk och självklart uppfattas som svensk också är det, i etnisk mening. Dessutom är du svensk medborgare utan att ha behövt ansöka om medborgarskap. Därför, vad skulle du annars vara? Att som Julia Caesar räkna båda föräldrarna är den hårdaste gränsdragningen. Judar exempelvis, räknar etnicitet på modernet, det räcker. Men jag tror jag ska skriva en bloggtext som mera utförligt reder ut hur det hänger ihop, och då vill jag gärna utgå från det du skriver om dig själv.

På detta fick jag följande svar:

Du får gärna utgå från mitt exempel. Vad jag tycker är lite udda och intressant med detta är ju att min far kom från Åland, med föräldrar och deras förfäder långt tillbaks i tiden. Åland har ju genom tiderna varit en "svensk" besittning, med svensk kultur (lite säregen i och för sig, men inte mer säregen än i andra lokala delar av landet) och svenska som modersmål. Sedan hände det att Åland 1948 (tror jag det var) plötsligt blev finskt. Betyder det att alla ålänningar gick från att vara etniska svenskar till att bli etniska finnar över en natt? Nä, självklart inte. Men den snäva definitionen som Julia Caesar förespråkar skapar problem i detta fall tycker jag. Eller så har jag inte riktigt förstått vad etnicitet är.

Dessutom, min mammas mor (min mormor) kom från Norge. Min mamma, född och uppvuxen i Sverige, skulle således inte vara att betrakta som svensk. Trots att hon inte visste annat än att vara svensk. Men inte fan var hon norsk heller. Hon kunde inte ett ord norska och hade över huvud taget inte med Norge särskilt mycket att göra. Så vad var då min mamma, om hon inte var svensk?

Det är detta som gör att jag inte kan ställa upp på Julia Caesars snäva definition. Och även om hon har rätt rent semantiskt är definitionen värdelös i praktiken. Hur ska man kunna skapa en politik som utesluter ett stort antal människor från att ha en etnicitet. När jag hör AfS trycka så hårt på det här med svensk etnicitet blir jag faktiskt lite mörkrädd.

Nedan följer mitt lite utförligare svar:

För att kunna utreda denna fråga behövs fyra begrepp och jag kommenterar dem i samma ordningsföljd: ras, etnicitet, medborgarskap och identitet.

Som bekant är "ras" ett kontroversiellt begrepp. På Wikipedia kan man läsa:

Vissa biologer använder än idag begreppet men samtida forskning har visat att på ett genetiskt plan finns det inga tydliga uppdelningar i olika raser, varför begreppet ur ett taxonomiskt perspektiv inte har någon relevans. Inom antropologin råder konsensus om att det inte finns människoraser, och man anser att försök till identifiering av rasskillnader mellan människor är rent ovetenskapligt. /.../ Samhällsvetenskaplig forskning har visat att kvarlevande äldre, fördomsfyllda föreställningar om att människan kan delas in i "raser", fortfarande kan påverka individers liv genom att de bidrar till såväl favorisering inom gruppen som exkludering och diskriminering av de som inte tillhör gruppen. "Ras" betraktas idag inom samhällsvetenskap och beteendevetenskap som en social konstruktion där konstruktionen av "ras" sker genom en materiell process som kallas rasifiering.

Dogmen är således att det inte finns några raser, att ras är en social konstruktion. De som hävdar att det finns raser och att det – beroende på vilken ras människor tillhör – är skillnad mellan människor, kallas som bekant rasister. Eftersom raser inte finns är det viktigt att alla goda och rättänkande människor bekämpar rasismen. De kallar sig antirasister. Att vara rasist är lågklassigt och skamligt medan att vara antirasist är upplyst och hedervärt.

Min kommentar som forskare:

Det är sant att det inte går att dra skarpa gränser mellan raser, på samma sätt som man kan säga att det går en absolut gräns mellan hundar och katter (olika arter) men det är felaktigt att påstå att raser inte har någon reglerande relevans. Vi kan ju alla se att det finns skillnad mellan det som både traditionellt och vetenskapligt benämns raser, det vill säga människor som vi till vardags urskiljer som svarta, vita och gula. Det handlar inte bara om färg på huden utan också hår, ögon, läppar, kroppsbyggnad, organstorlek etc. Dessa raser kan dessutom geografiskt kopplas till olika delar av jordklotet. Vi vet vilken ras som dominerar i Europa, i Afrika respektive Asien. Att förneka att det finns raser är således inte bara ovetenskapligt, det är att gå emot vad våra sinnen talar om för oss, alltså en verklighetsförnekelse.

Detta för oss över på nästa fråga, nämligen om ras bara är biologiska yttre kännetecken eller om det med avseende på intelligens, preferenser och kapaciteter skiljer sig mellan olika raser? Svaret är att ja, det skiljer sig. Tar vi intelligens, så är det vetenskapligt väl belagt – det må vara aldrig så politiskt kontroversiellt – att det föreligger skillnader (ordningsföljden:

gula, vita, svarta). Därav följer emellertid inte att det med referens till ras går att dra slutsatser om intelligens på individnivå.

Nu till den fråga som rasism- och antirasism borde begränsas till att gälla, nämligen om samhällen ska konstrueras på basis av rastillhörighet. Nazityskland är ett exempel där detta skedde, Sydafrika med apartheid är ett annat. Nu blir det moraliskt/etiska perspektivet relevant. Av två skäl är ett samhällssystem som gör rasåtskillnad omöjligt att försvara. Det ena är att vi som bekant inte själva väljer rastillhörighet (vilket vi skulle kunna göra om ras var en social konstruktion). Det andra skälet är att det som gäller på gruppnivå, med avseende på exempelvis intelligens, inte gäller på individnivå. Att människor föds in i ett samhällssystem som fördelar rättigheter och skyldigheter med referens till ras, är och förblir därför etiskt stötande.

Den som anser att det finns raser och att det i flera avseenden är skillnad mellan dem, är inte rasist. Däremot är den rasist som anser att samhället ska tillämpa skilda rättigheter och skyldigheter för olika raser. Detta är inte ett vetenskapligt utan ett moraliskt/etiskt ställningstagande – precis som det är ett moraliskt/etiskt ställningstagande att argumentera för demokratin som moraliskt/etiskt överlägset ett totalitärt välde.

Kunde våra opinionsbildare, journalister och politiker hålla isär dessa perspektiv på rasbegreppet, skulle vi förhoppningsvis kunna befria oss från det skräckvälde som antirasisterna i dag praktiserar, när de kallar alla för rasister, som inte tänker lika geggamojigt som de själva gör.

”Etnicitet” är ett begrepp som blev på modet när många ansåg att rasbegreppet genom sina politiska konnotationer blivit alltför komprometterat. Etnos betyder folk på latin och etnicitet kan alltså översättas till folktillhörighet. Det är i sig en social avgränsning. Vi kan inte genom att se på människor avgöra vilken folktillhörighet de har. Men det är också ett biologiskt begrepp, i den meningen att vi definierar etnisk tillhörighet som en ärvd kvalitet. Alla människor föds in i en folktillhörighet. Men, som sagt, gränsdragningen är socialt bestämd. Ska båda föräldrarna tillhöra samma etniska grupp eller räcker det kanske med en? Detta är ingen vetenskaplig fråga utan ett politiskt ställningstagande.

Begreppet etnicitet har också geopolitisk relevans. Det är underförstått att ett folk har ett land. Eller man kanske snarare ska säga att det är utgångspunkten och – vanligen – idealet. När ett folk saknar land, markeras detta särskilt. Det kan man exempelvis göra genom att säga att ett folk är nomader, vilket vanligen betyder att de lever med och följer sin boskap. Det gör (gjorde) Nordkalottens samer, det gör Saharas tuareger. Också romer kan beskrivas som ett nomadiserande folk, men utan boskap. Ett folk kan också ha förlorat sitt land, varvid de sägs leva i *diaspora*. Slutligen kan de leva som en minoritet inom ett härskande folks domäner.

Det är inte alltid som minoriteten maktmässigt är underordnad. I Rwanda hade minoritetsfolket Tutsi makten över folkmajoriteten Hutu. Folkmordet 1994 – då bortåt en

miljon människor dödades – utlöstes efter att flera radiostationer och tidningar under lång tid hetsat mot tutsierna. Majoriteten av dem som dödades var tutsier. Att en etnisk minoritet innehar makten innebär inte en tryggad position.

Många nationalstater rymmer flera folkgrupper. Till exempel är finlandssvenskarna en etnisk minoritet som lever inom purfinnarnas domäner. När flera folkgrupper lever inom samma nations gränser finns det alltid en risk för att dessa hamnar i konflikt med varandra, med etnisk rensning, folkmord eller inbördeskrig som skrämmande konsekvenser. Det är nästan alltid minoriteten som drar det kortaste strået.

Mångkulturella samhällen, det vill säga nationer med många olika folkgrupper, har aldrig före modern tid varit något ideal. Det finns ingenting som är bra med mångkultur, utifrån folkgruppernas perspektiv. Ingenting! Däremot, med ett utifrånperspektiv kan mångfalden naturligtvis uppfattas som "berikande". Likaså, för en globaliserad elit är mångkulturella samhällen attraktiva, eftersom dessa genom att vara splittrade mellan många folkgruppers intressen, blir svaga och instabila. Monoetniska nationer (tidigare Sverige), liksom mångetniska nationer med en stark patriotism (USA) kan hävda medborgarnas intressen gentemot globaliseringsivrare. Förhållandet kan liknas vid det som råder mellan arbetsgivare och arbetstagare. Klarar arbetstagarna att skapa fackföreningar, det vill säga att enas, kan de bättre hävda sina intressen än om de tvingas agera som individer.

Det tredje begreppet i det här sammanhanget är "medborgarskap". Det är det juridiskt bindande kontraktet mellan stat och medborgare. Den som är medborgare har rättigheter och skyldigheter till sin stat. Under större delen av 1900-talet var Sverige ett samhälle där medborgarskap och svenskhet i etnisk mening var detsamma för en majoritet av invånarna. Det är en bra grogrund för harmoni. Men att åstadkomma detta har höga kostnader. Ett exempel som politiskt fortfarande är mycket infekterat: 1915 till 1923 mördade "ungturkarna" en miljon armenier och hundratusentals assyrier, syrianer, kaldéer och greker. Ett mer fredligt exempel ger Finland, som under det sena 1800-talet bytte ämbetsspråk. Fennomanner och svekomaner kämpade om makten:

https://sv.wikipedia.org/wiki/Finska_spr%C3%A5kstriden

Fennomannerna betonade det finska folkets rätt och nationalismens idé "ett folk - ett språk - ett land", svekomanerna historien och sambandet med det övriga Europa (och civilisationen som utvecklats på indoeuropeiska språk) Till exempel skrev Zacharias Topelius 1867 att svenska språket var "ett handtag, hvarmed vesteuropa fasthåller Finland – det är en af dessa bryggor till mänskligheten som hvarje folk behöfver"

Striden fördes av de svenskspråkiga! De fennomanska kretsarna ville byta till finska som ämbetsspråk. De satte sina barn i nya finska läroverk och förfinskade sina släktnamn. Exempelvis blev Georg Forsman till Yrjö Koskinen.

Sådana strider har aldrig förts i Sverige, även om Sveriges samhällselit under medeltiden i hög utsträckning var både tyskättad och tyskspråkig. Det sägs ibland att Sverige har en mångkulturell historia och stormaktstiden brukar dras fram som exempel. Det är inte korrekt även om det nationella Sverige, som vi känner det, i huvudsak är en produkt av sent 1800-tal och 1900-talets första hälft. Men svenskheten har en långt äldre historia. Enligt en gammal handskrift brukade Gustav Vasa efter måltiden vid brasan förmana sina barn: "Gören nödde krig, onödd fred, men hotar grannen så slåen till: varen Svenske".

Förklaringen till att många svenskar inte har klart för sig hur medborgarskap och etnisk tillhörighet förhåller sig till varandra är att Sverige, som ett av Europas äldsta länder, alltid varit svenskt, såväl etniskt som geopolitiskt. Att vara svensk i etnisk mening och att vara svensk medborgare, det har varit samma sak.

I vår tid är det endast medborgarskapet som har politisk betydelse. Det medför emellertid inte att den etniska tillhörigheten är irrelevant, eftersom medborgarmajoritetens intressen självklart ska sättas i främsta rummet i ett demokratiskt samhälle. Så ser det emellertid långt ifrån alltid i postmodernitetens och mångkulturens Sverige. Det anses vara en rättvisefråga att minoriteter får sina krav och önskemål tillgodosedda, ofta genom prioriteringar och kvotering. Jag ska inte utveckla den tanken här, men detta är en farlig och samhällsdestruktiv väg att beträda. Rättvisa får aldrig handla om lika utfall utan enbart om lika möjligheter. Det finns mycket viktigt att säga om detta. I en tidigare bloggtext har jag tagit upp frågan, vilket inte betyder att ämnet är uttömt.

<https://morklaggning.wordpress.com/2018/09/06/ytttrandefrihet-argumenten/#more-17927>

"Identitet" är det fjärde och sista begreppet. Att identifiera sig med ett kollektiv, betyder dels att man räknar sig som tillhörig men framför allt att man accepteras i rollen som tillhörig. Här finns en problematisk skillnad mellan offentligheten, där medborgarskapet utgör kriteriet och folkdjupet, där såväl ras som etnisk tillhörighet spelar roll. I synnerhet har vi fått lära oss i sportsammanhang att en medlem av det svenska landslaget kan tillhöra en annan ras än den vita och ha en annan etnisk tillhörighet än den svenska. Enligt Svensk Friidrotts verksamhetsinriktning från år 2011-13 är värdegrunden viktig medan nationalitet är en underordnad fråga "eftersom vi är många nationaliteter i vårt avlånga land i dag". Om jag förstått rätt kan det till och med vara så att medborgarskapet ännu inte beviljats. Den som tävlar för Sverige behöver inte vara svensk i någon av ovanstående meningar – i ett svenskt landslag kommer kompetensen i första hand.

Etnisk tillhörighet och medborgarskap är inga kategoriska tillhörigheter. Det är emellertid vilseledande att tala om sociala konstruktioner, som om dessa tillhörigheter är "på låtsas". Däremot är det korrekt att säga att dessa tillhörigheters betydelse är socialt bestämda. De rör sig från ett spektrum av "helt betydelselösa" (mycket ovanligt) till frågor om liv och död (tyvärr inte alls ovanligt). I dag är Sverige ett samhälle med flera raser, många etniska

tillhörigheter och till och med flera former av medborgarskap – från fulla medborgerliga rättigheter till de rättigheter som – märkligt nog – beviljats dem som vistas illegalt i landet. Den globaliseringsivrande politiska eliten må anse att detta är en bra samhällskonstruktion. Som forskare har jag invändningar. Ett sådant samhälle befinner sig inte bara i sönderfall, något som vi alla kan se. Det är också en krutdurk.

Karl-Olov Arnstberg

<https://morklaggning.wordpress.com/2018/10/25/varen-svenske/>

Alla texter är © på denna blogg. Det är tillåtet att sprida texterna under förutsättning att ni alltid länkar till källan här på bloggen.